

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
cu privire la interpretarea art. 61 alin. (2) și (3),
art. 63 alin. (1), (2) și (3), art. III din
Titlul VII "Dispoziții finale și tranzitorii"
din Constituția Republicii Moldova

Nr.31 din 10.11.97

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.77-78/33 din 27.11.1997

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Gheorghe SUSARENCO - președinte, judecător- raportor
Nicolae CHISEEV - judecător
Mihai COTOROBAI - judecător
Nicolae OSMOCHESCU - judecător
Ion VASILATI - judecător

cu participarea Ludmilei Zodorojnii, grefier, deputatului în Parlament Vladimir Solonari - autorul sesizării, conducându-se de prevederile art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituția Republicii Moldova, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul cu privire la interpretarea art. 61 alin. (2) și (3), art. 63 alin. (1), (2), și (3) și art. III din Titlul VII "Dispoziții finale și tranzitorii" din Constituție.

Temei pentru examinarea dosarului, conform art. 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, au servit sesizările deputatului în Parlament Vladimir Solonari din 2 iunie 1997 și 17 septembrie 1997 despre dreptul Parlamentului de a se autodizolva, data de la care începe durata mandatului Parlamentului, precum și despre volumul împuternicirilor Parlamentului de legislatura precedentă, pînă la convocarea Parlamentului nou ales.

Cele două sesizări au fost acceptate spre examinare în fond, și, avînd în vedere că ambele solicită interpretarea unor articole din Constituție ce se referă la durata mandatului Parlamentului, au fost conexe într-un singur dosar și incluse în ordinea de zi prin decizia Curții Constituționale din 3 noiembrie 1997.

Avînd în vedere lucrările dosarului, audiind raportul întocmit de judecătorul-raportor și argumentele expuse în ședință,
Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

La 2 iunie 1997 deputatul în Parlament Vladimir Solonari a sesizat Curtea Constituțională, solicitînd interpretarea art. 61 alin. (2), art. III din Titlul VII "Dispoziții finale și tranzitorii" din Constituție despre dreptul Parlamentului de a se autodizolva.

În sesizare se menționează că prevederile art. 61 alin. (2) și art. 66 lit. a) și r), luate în ansamblu, permit să se conchidă că Parlamentul are dreptul să se autodizolve, adoptînd în acest sens o lege organică, deși Constituția nu prevede acest drept în mod expres.

La 17 septembrie Vladimir Solonari s-a adresat Curții Constituționale cu o altă sesizare, solicitînd interpretarea art. 61 alin. (3) și art. 63 alin. (1), (2) și (3) sub următoarele aspecte: din ce dată începe durata mandatului Parlamentului din data alegerii sau data validării mandatelor de deputat de către Curtea Constituțională; care sînt împuternicirile Parlamentului, al cărui mandat a expirat, pînă la întrunirea legală a noii componențe a Parlamentului. Autorul sesizării consideră că restricțiile stabilite prin art. 63 alin. (3) se referă la perioada de la expirarea mandatului pînă la întrunirea legală a noii componențe a Parlamentului.

Curtea Constituțională, examinînd argumentele expuse în sesizare și materialul dosarului, pornește de la faptul că în Republica Moldova,

potrivit art. 2 alin. (1) din Constituție "suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție". Deci, principiul suveranității poporului este consfințit constituțional. Poporului, tuturor cetățenilor, le este garantat dreptul de a-și manifesta voința politică prin alegerea sau desemnarea reprezentanților lor în autoritățile publice, ceea ce constituie o modalitate constituțională și democratică de a participa indirect la luarea deciziilor politice.

Potrivit art. 60 alin. (1) din Constituție, organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului este Parlamentul.

Art. 63 alin. (1) prevede că Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, fapt ce se află în consens cu exigențele generale ale democrației constituționale, potrivit cărora parlamentarii trebuie să fie aleși la intervale regulate de timp, asigurându-se, astfel, exercitarea suveranității naționale de către popor, în corespundere cu voința acestuia.

Astfel, o condiție principală și absolut indispensabilă, ce asigură legitimitatea și autenticitatea Parlamentului, este alegerea acestuia de către popor.

Validarea mandatului de deputat și întrunirea legală a noii componente a Parlamentului în ședință, deși sînt prevăzute în mod expres în Constituție și constituie un moment important în inițierea activității acestuia, sînt, în viziunea Curții Constituționale, niște condiții complementare, secundare pentru calcularea duratei mandatului Parlamentului.

Curtea Constituțională consideră că, deoarece componenta Parlamentului Republicii Moldova nu este altceva decît expresia manifestării suveranității naționale, a voinței poporului - unicul titular al puterii politice, în scopul realizării prevederilor art. 61 alin. (3), durata mandatului Parlamentului se calculează începînd cu data cînd au loc alegerile deputaților în Parlament, cu condiția îndeplinirii dispozițiilor art. 62 din Constituție privind validarea mandatului de deputat, și încetează după expirarea termenului de 4 ani de la data efectuării alegerilor parlamentare.

Mandatul Parlamentului se încheie la expirarea termenului de 4 ani de la data alegerilor, cu excepția următoarelor cazuri:

- reducerea mandatului Parlamentului în cazul în care nu se acceptă votul de încredere pentru formarea Guvernului sau blocarea procedurii de adoptare a legilor (art. 85 din Constituție);
- prelungirea prin lege organică a mandatului Parlamentului în caz de război sau catastrofă (art. 63 alin. (1) din Constituție).

Curtea Constituțională consideră că în art. 85 Constituția prevede în mod expres și exhaustiv cazurile și temeiurile pentru care Parlamentul poate fi dizolvat înaintea expirării mandatului său. Norma respectivă constituie o expresie a principiului stabilit în art. 6 din Constituție privind separația și colaborarea puterilor în stat, adică al contrabalanței, prin care se rezolvă un diferend dintre puterea legislativă și puterea executivă privind prerogativele constituționale.

Cît privește decizia Parlamentului de a-și înceta din proprie voință activitatea, Curtea Constituțională pornește de la premisa că Parlamentul este prin esența sa o instituție reprezentativă, compusă din 101 deputați (art. 60 alin. (2)), că deputații intră în exercițiul mandatului sub condiția validării (art. 62 și 69 alin. (1)) a fiecărei persoane; că în exercițiul mandatului, deputații sînt în serviciul poporului (art. 68 alin. (1)) pentru durata întregului mandat de 4 ani, cu excepția cazurilor, cînd calitatea de deputat încetează înaintea expirării mandatului Parlamentului în care a fost ales (art. 69 alin. (2)). Întrucît Constituția prevede în mod expres încetarea mandatului de deputat în caz de demisie (art. 69 alin. (2)), Curtea Constituțională consideră că, în cazul unui dezacord sau al diferitelor disensiuni apărute în activitatea legislativului, dar care nu impun soluționarea situației prin modalitatea stabilită de art. 85 din Constituție,

autodizolvarea Parlamentului înainte de expirarea mandatului nu este posibilă, decât în cazul în care fiecare deputat și candidat supleant pe lista partidelor și blocurilor electorale ce au participat la alegeri depun personal cereri de demisie, ceea ce ar conduce, de fapt, la lipsa cvorului necesar pentru adoptarea legilor. În cazul blocării procesului legislativ intervine, însă, situația prevăzută în mod expres de art. 85 din Constituție, când Parlamentul poate fi dizolvat din inițiativa Președintelui Republicii Moldova.

Constituția prevede prin art. 63 alin. (1) că Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani. Fiind în corespundere cu art. 60 alin. (1) din Constituție, organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova, Parlamentului îi revine un rol deosebit în sistemul statal. De aceea și competențele sale trebuie să răspundă necesității de a crea condițiile necesare exprimării voinței poporului care l-a ales și pe care îl reprezintă direct și nemijlocit.

Atribuțiile Parlamentului în treburile conducerii statului prevăd: funcția legislativă; stabilirea direcțiilor principale ale activității social-economice, culturale, statale; alegerea, formarea, numirea unor autorități statale; controlul parlamentar.

În același timp, prin art. 60 alin. (1) Constituția evidențiază rolul deosebit al Parlamentului ca unica autoritate legislativă a statului. Semnificația supremă a acestei dispoziții constituționale constă în aceea că nici o altă autoritate publică din Republica Moldova nu are dreptul de a reglementa, stabilind norme juridice primare în vreun domeniu al relațiilor sociale. Parlamentul este singurul deținător al puterii legislative, care emite norme obligatorii pentru executiv. Importanța acestei funcții este cu atât mai mare cu cât Constituția Republicii Moldova, spre deosebire de constituțiile altor state, nu prevede delegarea împuternicirilor legislative altor autorități publice.

Volumul deplin al atribuțiilor Parlamentului derivă din dispozițiile art. 63 alin. (1) numai pentru durata legală a mandatului de 4 ani. Constituția prevede în mod expres că durata mandatului este de 4 ani, deci și exercitarea funcțiilor Parlamentului, în volum deplin, poate fi efectuată numai pentru această perioadă sau în cazul prelungirii mandatului Parlamentului prin lege organică, în caz de catastrofă sau război.

Curtea Constituțională consideră că nici un segment de timp din perioada de după expirarea mandatului Parlamentului precedent și pînă la întrunirea Parlamentului nou ales nu poate fi echivalată cu prelungirea mandatului parlamentar, prevăzut la art. 63 alin. (1) din Constituție. În această perioadă Parlamentului îi sînt atribuite doar funcții operative pentru a asigura continuitatea activității permanente - regulă supremă într-un stat de drept.

Textul art. 63 alin. (3) stabilește pentru această perioadă interdicții speciale pentru atribuția constituțională de bază a Parlamentului - activitatea legislativă, limitîndu-l în dreptul de a modifica Constituția sau de a reglementa raporturile juridice prin adoptarea, modificarea sau abrogarea legilor organice.

Avînd în vedere cele expuse, în temeiul art. 140 din Constituție, art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională,
Pentru motivele menționate,
Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Dat fiind faptul că Parlamentul Republicii Moldova a fost ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, iar rezultatul alegerilor a fost validat de plenul Curții Supreme de Justiție, investit cu funcții de Curte Constituțională, durata mandatului Parlamentului ales începe din ziua alegerilor (27 februarie 1994) și încetează după expirarea termenului de 4 ani (28 februarie 1998).

2. Dizolvarea Parlamentului Republicii Moldova înainte de expirarea termenului de 4 ani este posibilă numai în condițiile prevăzute la art. 85 din Constituția Republicii Moldova.

3. Restrîngerea competențelor legislative, stabilite pentru

Parlament prin art. 63 alin. (3) din Constituție, se impune din ziua expirării mandatului de 4 ani.

4. Prezenta Hotărîre intră în vigoare la data adoptării, este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova" în termen de 10 zile.

PREȘEDINTE

Gheorghe SUSARENCO

Chișinău, 10 noiembrie 1997.

Nr. 31.